

“Xalıq awızeki dóretiwshiligi” páninen
(Túrkiy tiller fakulteti qaraqalpaq tili hám ádebiyatı tálim baǵdarı, 1-kurs studentleri
ushın)
aralıq bahalaw jumısı variantları

1.-variant

1. Balalar qosıqları. T.T` Qaraqalpaq xalıq qosıqlarınin` belgili bir tu`ri. Bul qosıqlardıń oyın menen sawal-juwap penen baylanısı.
2. Joqlaw qosıqları. T.T` N.Da`wqaraevtin` bul qosıqlar h aqqında pikiri. Olardıń mazmunı.
- 3.. *Qoblan* da`stani. T.T` Qaraqalpaqsha variantları. Syujeti. Obrazlar. Epostin` izertleniwi haqqında.

2.-variant

1. Qaraqalpaq folklorinın` do`retiwshileri h a`m atqariwshilari. T.T` Xalıq do`retpeleri. Qaraqalpaq jirawları. Soppaslı Sipira jiraw, Mu`yten jiraw.
2. Folklor h a`m jazba a`debiyat h aqqında baylanısı. T.T` Folklor h a`m jazba a`debiy esteliklerdin` bir-biri mene baylanısı. Jazba a`debiyattag`i folklorlıq da`stur`ler.
- 3.. *Ashiq-Na`jep* da`stani. T.T` *Ashiq-Na`jepin`* tiykarǵı usqası. Qaraqalpaqsha versiyası. Syujeti.

3.-variant

1. Turmis ertekleri. T.T` Turmisqa biraz jaqinlig`i. Adam o`mirinin` h a`r qiyli ta`replerine kewil bo`liwi. *Jarlinin` qizi* ertegi.
- 2.. Aqil-na`siyat qosıqları. T.T` :git-na`siyat qosıqlarınin` ta`rbiya menen baylanısı. Termeler.
- 3.. Qaharmanlıq epos. T.T` Qaharmanlıq da`stanlar teması. Uatandı qorg`aw, eldi biriktiriw. Alpamis, Qiriq qız h .t.b.

4.-variant

1. *Alpamis da`stani*. T.T` Da`stannin` jiynaliwi. Izertleniwi. Baspa ko`riwi. Genezisi. Janrlıq o`zgesheligi. Versiyaları. Qaraqalpaqsha variantlarınin` o`zgesheligi. Syujetlik o`zegi.
- 2.. Folklorında sinkretizm qubılısı. T.T` Sinkretizmnin` ma`nisi. Xalıq awızeki do`retpelerinde so`z, saz, atqariw o`nerlerinin` biriginin` ko`rinisi.
- 3.. Qaraqalpaq xalıq ertekleri. T.T` Ertek janrı h aqqında uliwma tu`sinik. Turmisqa baylanıslı, h aywanatlar h aqqındaǵı, qiyaliy ertekler.

5.-variant

1. Folkloridin` sipatlı belgileri. T.T. Fol`klor menen jazba a`debiyattin` o`zgeshelikleri.
2. Qaraqalpaq fol`klorinın` a`yyemgi derekleri. T.t. Tumaris, Shiraq. Zarina, Orxon-Enisey jazba estlikleri, M.Qashg`ariy, Yusup Xas Xajip. Beriniy miynetleri. Fol`kloridin` a`yyemgi derekleri ekenligi.
3. Qaraqalpaq fol`kloristikasinin` payda bolıwı h a`m rawajlanıwı. t.t. Fol`kloridin` jiynaliwi, bastirilip shig`arılıwı, izertleniwi, oris ilimpazlarınin` ha`m jergilikli alimlarınin` fol`kloristika iliminin` rawajlanıwına qosqan u`lesi.

6.-variant

1. Qaraqalpaq fol`klorinın` klassifikatsiyası. T.t. Q.Ayimbetov, O.Kojurov, N.A.Baskakov, N.Dawqaraev h a`m Q.Maqsetovlardin` klassifikatsiyaları.
- 2.. Qaraqalpaq xalıq qosıqları. T.t. Xalıq qosıqlarınin` tu`rleri, janrlıq h a`m formalıq tematikalıq o`zgeshelikleri, qosıqlardıń qurılısı h a`m mazmunı. Xalıq qosıqlarınin` izertleniwi.
- 3.. Qaraqalpaq fol`klorındaǵı aytis janrı. T.t. Atistin` tu`rleri, qız jigitler aytisi, shayırlar aytisi, aytistin` qurılısı h a`m o`zgesheligi. Aytistin` izertleniwi.

7.-variant

1. Muxabbatqa arnalǵan qosıqlar. T.t. Muxabbat qosıqlarınin` o`zgesheligi, qurılısı, mazmunı h a`m ideyası. Muxabbat qosıqlarına misallar.
- 2.. Sheshenlik so`zler. T.t. Sheshenlik so`zlerdin` o`zgesheligi, mazmunı, qurılısı, ko`rkemligi. Jiyshe sheshen so`zleri.
- 3.. Jumbaqlar. T.t. Jumbaqlardıń tariyxıy derekleri. Izertleniwi, o`zgesheligi, tematikasi jumbaqlardan misallar keltiriw.

8.-variant

1. Jan` iltpashlar. T.t. Jan` iltpashlardin` ayirmashılıq belgileri. Izertleniwi, ko`rkemligi, misallar keltiriw.

- 2.. Qaraqalpaq ertekleri. T.t. Erteklerdin` do`reliwi h` a`m qurilisina qaray tu`rleri. Erteklerdin` ideyasi qah armanlari h` aqqında. Olardin` ta`rbiyalıq a`h` miyeti.
- 3.. Ku`lkili so`zler (anekdotlar). T.t. Ku`lkili so`zlerdin` izertleniwi, syujeti, mazmuni, qurilisi Omirbek laqqi, Dosnazar solaqay haqqında anekdotlar.

9-variant

1. Tolg`awlar. T.t. Tolg`awlardag`i tariyxiy syujet. Tolg`awlardın` qosıqlardan, termelerden parqi. Ormambet biy, «Posqan el» tolg`awlari.
- 2.. Alpamis da`stani. T.t. Da`stannin` jiynaliwi, bastirilip shig`ariliwi, izertleniwi, da`stannin` ko`p variantlılıg`i, ko`p versiyalılıg`i, ideyalıq mazmuni, temasi h` a`m ideyasi, ta`rbiyalıq a`h` miyeti.
- 3.. An` izlar. (Legendalar) t.t. An` izlardın` jiynaliwi, izertleniwi. An` izlardın` a`psanalardan ayirmashilig`i. An` izlardag`i tariyxiy orin, tariyxiy waqiya h` a`m tariyxiy adamlar.

1.0-variant

1. !psanalar. (mifler) t.t. Apsanalardın` jiynaliwi h` a`m izertleniwi. !psanalardın` an` izlardan parqi.
- 2.. Turmis (realistik) ertekleri. T.t. Turmis erteklerinin` reallıqqa jaqınlıg`i. Syujeti ko`rkemligi. Obrazlardın` o`zgesheligi. Ta`rbiyalıq a`h` miyeti.
- 3.. Qaraqalpaq naqıl-maqallari. T.t. Naqıl-maqallardın` jiynaliwi, izertleniwi. Tematikalıq o`zgeshelikleri. Naqıl-maqallarda ta`rbiyalıq metodlar.

11.-variant

1. Aytımlar. T.t. Aytımlar-awizeki a`debiyattın` bir tu`ri. Shaman h` a`m islam dininin` ma`deniyatinin` ta`siri. Ba`dik, gu`lapsan, zikir saliw, yaramazan.
- 2.. Qiyaliy (fantastikalıq) ertekler. T.t. Qiyaliy erteklerdin` ideyalıq bag`dari, qurilisi, syujeti, obrazlari. Qiyaliy erteklerdegi fantastikalıq h` a`m miflik motivler.
- 3.. Qoblan da`stani. T.t. Da`stannin` jiynaliwi, baslip shig`ariliwi h` a`m izertleniwi. Da`stannin` variantlari h` a`m versiyalari. Da`stannin` temasi, ideyasi h` a`m ideyalıq mazmuni.

12 -variant

1. Uris da`wirindegi xalıq qosıqlari. T.t. Uris da`wirindegi xalıq qosıqlarınin` jiynaliwi, izertleniwi, ideyalıq bag`dari h` a`m ta`rbiyalıq a`h` miyeti.
- 2.. *aywanatlar h` aqqındag`i ertekler. T.t. Bul tiptegi erteklerdin` syujet qurilisi, kompoztsiyasi, obrazlar ob`ekti h` a`m ideyalıq bag`dari.
- 3.. Qiriq qız da`stani. T.t. Da`stannin` jazip aliniwi, kitap etip basiliwi h` a`m izertleniwi. Basqa da`stanlardın ayirmashılıq belgileri. Variantlari ideyalıq mazmuni, ideyalıq bag`iti. Da`standag`i ko`p qatlamlılıq qublisi.

13-variant

1. Balalar qosıqlari. T.t. Balalar qosıqlarınin` o`zgeshelikleri h` a`m ta`rbiyalıq a`h` miyeti. Tu`lkishek, a`welemen-du`welemen, h` a`kke qayda qosıqlari.
- 2.. Qaraqalpaq fol`klorinin` klassifikatsiyasi. T.t. 1930-jil Q.Ayimbetov, O.Kojurovlardın` klassifikatsiyasi. 1950-jil N.A.Baskakov, N.Dawqaraevlardın` , son` g`i da`wirdegi Q.Maqsetovlardın` klassifikatsiyalari.
- 3.. Ma`spatsha da`stani. T.t. Da`stannin` syujetlik du`zilisi, jiynaliwi, bastirilip shig`ariliwi h` a`m izertleniwi. Dastannin` ideyasi h` a`m ta`rbiyalıq a`h` miyeti.

14-variant

1. Besik jiri. T.t. Besik jirinin` xarakterli belgisi. Onin` ta`rbiyalıq a`h` miyeti. Besik jirinan misallar keltiriw.
- 2.. Qaraqalpaq fol`klorinin` a`yyemgi derekleri. T.t. Orxon-Enisey jazba estelikleri, Tumaris, Shiraq, Zarina a`psanalari M.Qashqariy, Beruniy miynetleri.
- 3.. Edige da`stani. T.t. Da`stannin` izertleniwi. Da`stannin` tariyx penen baylanisi. Da`stannin` temasi, ideyalıq bag`iti h` a`m ideyalıq mazmuni.

15-variant

1. Tariyxiy qosıqlar. T.t. Tariyxiy qosıqlardın` o`zgesheligi. Tariyxiy orınlar, tariyxiy waqiyalar h` a`m tariyxiy adamlar. Tariyxiy adamlardı su`wretlew. Su`wretlew menen xarakterlılıgı. «Qaraqalpaq», «Baysing`a» qosıqlari.
- 2.. Fol`klordın` sipatlı belgileri. T.t. Fol`klordın` predmti. Jazba a`debiyattan parqi.
- 3.. «G`a`rip ashıq» da`stani. T.t. Da`stannin` ideyalıq mazmuni, da`stannin` janrlıq o`zgesheligi. Onin` temasi h` a`m ideyasi.

16-variant

1. Aqıl-na`siyat qosıqlari. (Termeler) t.t. Termeler – ta`ribya mekktebi. Termelerdin` tematikasi. Ondai a`dep-ikramlılıq printsipleri. Misallar keltiriw.
- 2.. Qaraqalpaq fol`klori boyınsha da`slepki ilimiy izertlewler. T.t. Qaraqalpaq fol`klorinia oris ilimpazlarınin` qizig`iwshilig`i, jiynaliw h` a`m bastirip shig`ariw isleri.
- 3.. «Alpamis» da`stani. T.t. Dastannin` janrlıq o`zgesheligi, ideyalıq mazmuni. Temasi h` a`m idesi.

17-variant

1. Da`stu`r qosiq-lari. T.t. Da`stu`r qosiq-larini`n` tu`rleri~ toy basliw, ha`wjar, sin`siw, bet ashar, joqlaw.
- 2.. Turmis ertekleri. T.t. Turmis erteklerini`n` realliqqa qatnasi. Tematikasi. Ideyaliq bag`dari, ta`biyaliq a`h miyeti.
- 3.. «Er shora» da`stani. T.t. Da`stanni`n` jinrliq o`zgesheligi. Temasi h a`m ideyasi. Ideyaliq mazmuni, obrazlar sistemasi.

18-variant

1. Aytimlar. T.t. Shaman h a`m islam dini menen baylanisli do`relgenligi. Ba`dik, gu`lapsan, zikir saliw yaramazan.
- 2.. Qiyaliy. (a`jayip h a`diyseler haqqinda) ertekler. T.t. Qiyaliy erteklerdin` tematikaliq o`zgesheligi, ideyasi, obrazlar sistemasi.
- 3.. Sha`r`yar da`stani. T.t. Da`stanni`n` janrlin` o`zgesheligi. Tmasi h a`m ideyasi. Obrazlar sistemasi.

19-variant

1. Sheshenlik so`zler. T.t. Sheshenlik so`zlerdin` o`zgesheligi. Mazmuni, ko`rkemligi. Jiyrenshe sheshen so`zleri.
- 2.. Jumbaqlar. T.t. Jumbaqlardind` tematikasi. Misallar menen da`lillew.
- 3.. Qoblan da`stani. T.t. Da`stanni`n` jiynaliwi. Bastirilip shig`ariliwi, izertleniwi, variantlari, versiyalari, temasi, ideyasi, janliq o`zgesheligi.

20-variant

1. Fol`klor h aqqinda tu`sinik. T.t. Fol`klordag`i ko`p qatlamliq. (polistadiya), sinkretizm, variant, versiya.
- 2.. Jan`iltpashlar. T.t. Jan`iltpashlardin` atqaratug`in xizmeti. Tematikaliq o`zgesheligi. Misallar keltiriw.
- 3.. «Qiriq qiz» da`stani. T.t. Da`stanni`n` janrliq o`zgesheligi. Temasi h a`m idyasi. Ideyaliq mazmuni, obrazlar sistemasi. Da`standag`i polistadiya qubilisi.

21-variant

1. Balalar qosiq-lari. T.T` Qaraqalpaq xaliq qosiq-larini`n` belgili bir tu`ri. Bul qosiq-lardind` oyin menen sawal-juwap penen baylanisi.
- 2.. Joqlaw qosiq-lari. T.T` N.Da`wqaraevtin` bul qosiq-lar h aqqinda pikiri. Olardind` mazmuni.
- 3.. *Qoblan* da`stani. T.T` Qaraqalpaqsha variantlari. Syujeti. Obrazlar. Epostin` izertleniwi haqqinda.

22-variant

1. !psanalar. (mifler) t.t. Apsanalar din` jiynaliwi h a`m izertleniwi. !psanalar din` an` izlardan parqi.
- 2.. Turmis (realistik) ertekleri. T.t. Turmis erteklerini`n` realliqqa jaqinlig`i. Syujeti ko`rkemligi. Obrazlardind` o`zgesheligi. Ta`rbiyaliq a`h miyeti.
- 3.. Qaraqalpaq naqil-maqallari. T.t. Naqil-maqallardind` jiynaliwi, izertleniwi. Tematikaliq o`zgeshelikleri. Naqil-maqallarda ta`rbiyaliq metodlar.

23-variant

1. Qaraqalpaq folklorini`n` do`retiwshileri h a`m atqariwshilari. T.T` Xaliq do`retpelari. Qaraqalpaq jiraw-lari. Soppasli Sipira jiraw, Mu`yten jiraw.
- 2.. Folklor h a`m jazba a`debiyat h aqqinda baylanis. T.T` Folklor h a`m jazba a`debiy esteliklerdin` bir-biri mene baylanisi. Jazba a`debiyattag`i folklorliq da`stu`rler.
- 3.. *Ashiq-Na`jep* da`stani. T.T` *Ashiq-Na`jeptin`* tiykarg`i nusqasi. Qaraqalpaqsha versiyasi. Syujeti.

24-variant

1. Tolg`awlar. T.t. Tolg`awlardag`i tariyxiy syujet. Tolg`awlardind` qosiq-lardan, termelerden parqi. Ormambet biy, «Posqan el» tolg`aw-lari.
- 2.. Alpamis da`stani. T.t. Da`stanni`n` jiynaliwi, bastirilip shig`ariliwi, izertleniwi, da`stanni`n` ko`p variantlilik`i, ko`p versiyalilig`i, ideyaliq mazmuni, temasi h a`m ideyasi, ta`rbiyaliq a`h miyeti.
- 3.. An`izlar. (Legendalar) t.t. An`izlardind` jiynaliwi, izertleniwi. An`izlardind` a`psanalardan ayirmashilig`i. An`izlardag`i tariyxiy orin, tariyxiy waqiya h a`m tariyxiy adamlar.

25-variant

1. Turmis ertekleri. T.T` Turmisqa biraz jaqinlig`i. Adam o`mirini`n` h a`r qiyli ta`replerine kewil bo`liwi. *Jarlinin` qizi* ertegi.
- 2.. Aqil-na`siyat qosiq-lari. T.T` :git-na`siyat qosiq-larini`n` ta`rbiya menen baylanisi. Termeler.
- 3.. Qah armanliq epos. T.T` Qah armanliq da`stanlar temasi. ?atandi qorg`aw, eldi biriktiriw. Alpamis, *Qiriq qiz* h .t.b.

26-variant

1. Muxabbatqa arnalg`an qosiq-lar. T.t. Muxabbat qosiq-larini`n` o`zgesheligi, qurilisi, mazmuni h a`m ideyasi. Muxabbat qosiq-larina misallar.

- 2.. Sheshenlik soʻzler. T.t. Sheshenlik soʻzlerdin` oʻzgesheligi, mazmuni, qurilisi, koʻrkemliliigi. Jiyrenshe sheshen soʻzleri.
- 3.. Jumbaqlar. T.t. Jumbaqlardind` tariyxiy derekleri. Izertleniwi, oʻzgesheligi, tematikasi jumbaqlardan misallar keltiriw.

27-variant

1. *Alpamis daʼstani*. T.T. Daʼstannin` jiynaliwi. Izertleniwi. Baspa koʻriwi. Genezisi. Janrliq oʻzgesheligi. Versiyalari. Qaraqalpaqsha variantlarinin` oʻzgesheligi. Syujetlik oʻzegi.
- 2.. Folklorda sinkretizm qubilisi. T.T. Sinkretizmnin` maʼnisi. Xaliq awizeki doʻretpelerinde soʻz, saz, atqariw oʻnerlerinin` birliginin` koʻrinisi.
- 3.. Qaraqalpaq xaliq ertekleri. T.T. Ertek janri h aqqinda uliwma tu`sinik. Turmisqa baylanisli, h aywanatlar haqqindag`i, qiyaliy ertekler.

28 -variant

1. Uris daʼwirindegi xaliq qosiqlari. T.t. Uris daʼwirindegi xaliq qosiqlarinin` jiynaliwi, izertleniwi, ideyaliq bag`dari h a`m ta`rbiyaliq a`h miyeti.
- 2.. Xaywanatlar h aqqindag`i ertekler. T.t. Bul tiptegi erteklerdin` syujet qurilisi, kompoztsiyasi, obrazlar ob`ekti h a`m ideyaliq bag`dari.
- 3.. Qiriq qiz daʼstani. T.t. Daʼstannin` jazip aliniwi, kitap etip basiliwi h a`m izertleniwi. Basqa daʼstanlardin ayirmashiliq belgileri. Variantlari ideyaliq mazmuni, ideyaliq bag`iti. Daʼstandag`i ko`p qatlamlilik qublisi.

29-variant

1. Daʼstu`r qosiqlari. T.t. Daʼstu`r qosiqlarinin` tu`rleri~ toy basliw, h a`wjar, sin`siw, bet ashar, joqlaw.
- 2.. Turmis ertekleri. T.t. Turmis erteklerinin` realliqqa qatnasi. Tematikasi. Ideyaliq bag`dari, ta`biyaliq a`h miyeti.
- 3.. «Er shora» daʼstani. T.t. Daʼstannin` jinrliq oʻzgesheligi. Temasi h a`m ideyasi. Ideyaliq mazmuni, obrazlar sistemasi.

30-variant

1. Folklordin` sipatli belgileri. T.T. Fol`klor menen jazba a`debiyattin` oʻzgeshelikleri.
- 2.. Qaraqalpaq fol`klorinin` a`yyemgi derekleri. T.t. Tumaris, Shiraq. Zarina, Orxon-Enisey jazba estlikleri, M.Qashg`ariy, Yusup Xas Xajip. Beriniy miynetleri. Fol`klordin` a`yyemgi derekleri ekenligi.
- 3.. Qaraqalpaq fol`kloristikasinin` payda boliwi h a`m rawajlaniwi. t.t. Fol`klordin` jiynaliwi, bastirilip shig`ariliwi, izertleniwi, oris ilimpazlarinin` h a`m jergilikli alimlarinin` fol`kloristika iliminin` rawajlaniwina qosqan u`lesi.